

Öğretmenlerin boş zaman engellerinin demografik değişkenler açısından incelenmesi: Karaman ili örneği*

Examination of teachers' leisure time barriers in terms of demographic variables: An example of Karaman province

Veysel Uz

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D. uzvysl@gmail.com, 0000-0001-7845-4123

ÖZET

Öğretmenlerin boş zaman engellerinin ve bu engellerin demografik değişkenler açısından incelenmesi amacı ile yapılan bu çalışma tarama modeline göre yapılmış nicel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Karaman'da görev yapan toplam 3860 gönüllü öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılacak örneklem söz konusu evren içerisinde basit rastgele örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmaya 182 kadın 192 erkek öğretmen olmak üzere 374 gönüllü öğretmen katılım sağlamıştır. Veri toplama sürecinde Alexandris & Carrol (1997) tarafından geliştirilmiş ve Türk kültürüne adaptasyonu Karaküçük & Gürbüz (2006) tarafından yapılan 27 maddelik ölçeğin kısa formu olan 18 madde ve 6 faktörlü Boş Zaman Engelleri Ölçeği (Kısa Form) ve 10 demografik sorudan oluşan fiziki anket ölçekleri kullanılmıştır. Sonuç olarak; katılımcı öğretmenlerin farklı sebeplerden ötürü boş zaman etkinliklerine katılmadıkları ve yine farklı sebeplerden ötürü engellendikleri yaptığımız bu çalışma ile ortaya çıkmaktadır. Çıkan bu sonuca göre demografik değişkenlerden; cinsiyet değişkeni, günlük boş zaman süresi değişkeni, boş zaman değerlendirme güçlük düzeyi değişkeni ve boş zaman değerlendirme çeşitleri değişkeninin boş zaman engelleri için anlamlı derecede farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

This research, which was conducted with the aim of examining teachers' leisure time barriers and these barriers in terms of demographic variables, is a quantitative study made according to the screening model. The population of the research consists of 3860 voluntarily teachers who work in province of Karaman. The sample to be used in the research was determined by using the simple random sampling method from the population in question. 374 teachers, including 182 female and 192 male teachers, participated in the research. During the data collection process, the 18-item and 6-factor Leisure time Barriers Scale (Short Form), which is the short form of the 27-item scale developed by Alexandris and Carrol (1997) and adapted to Turkish culture by Karakucuk and Gurbuz (2006), and physical questionnaires consisting of 10 demographic questions were used. All of the teachers filled out the questionnaires completely and no missing data was found in the data set. As a consequence; This research reveals that participating teachers do not take part in leisure time activities for different reasons and are blocked for different reasons. According to this result, demographic variables; It was observed that the variables of genders, daily leisure time duration, difficulty level evaluation of leisure time and types of leisure time differed significantly in terms of leisure time barriers.

MAKALE BİLGİSİ/ARTICLE INFO

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, boş zaman, engel, öğretmen

Key Words: Recreation, leisure time, disability, teacher

Doi: 10.56639/jsar.1198029

Gönderme Tarihi/Received Date: 01.11.2022

Kabul Tarihi/Accepted Date: 12.12.2022

Yayımlanma Tarihi/Published Online: 31.12.2022

1. Giriş

Endüstri devrimi sonrasında sanayi alanında birçok yenilikler yapılmıştır. Makineleşme artmış ve insana duyulan ihtiyaç azalmıştır. Bu gelişmeler insanların daha fazla boş vaktinin oluşmasına imkân sağlamıştır. Bu bağlamda gerçekleşen yenilikler ve gelişmeler sonucunda bireylerin boş zamana olan ilgileri de zamanla artmış, boş zaman etkinliklerinin farklılaşması ve bu etkinliklere ayrılan zamanın da artışı dikkat çekmeye başlamıştır. Yaşam biçimlerinin değiştiği ve yeni şekiller kazandığı bu sistemin olası sonuçları yeni sorunlar ortaya çıkarmıştır. Bu sorunların biri de zorunlu

çalışma zamanları dışında kalan vakitlerin artması ve bu vakitlerin nasıl değerlendirileceğidir (Fişek, 1998). Boş zaman etkinlikleri bireylerin psikolojik, sosyal ve kültürel gelişmelerine, aynı zamanda toplumun sosyal ve iktisadi yönlerine de birçok katkı sağlamaktadır. Boş zaman etkinlikleri bireyleri çeşitli doyumlara ulaştırmaktadır. Elde edilen bu doyumlar bireylerin toplumla etkileşimli hale gelmesini ve sosyalleşmesini sağlamaktadır (Özkalp, 1997).

Rekreatif etkinlikler toplumsal ve bireysel iyi oluşa katkı sağlamaktadır. Bu etkinliklerin sağladığı katkıyı farklı alanlarda yapılan birçok çalışmada görmekteyiz. Bireylere sağladığı katkı

*Bu çalışma Doç. Dr. Sefa Şahan Birol danışmanlığında Veysel Uz tarafından 18.07.2022 tarihinde tamamlanan "Öğretmenlerin Boş Zaman Engellerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Karaman İli Örneği" başlıklı ve 741925 no'lu yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

**Sorumlu yazar /Corresponding author.

Yüksek Lisans Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D. uzvysl@gmail.com, 0000-0001-7845-4123

her ne kadar çok öneme sahip olsa da bireylerin bu faaliyetlere çeşitli engellerden dolayı katılmadıkları görülmektedir. “Engel” sözcüğü boş zaman alanyazında “insanların boş vakitlerde rekreasyon etkinliklerine katılmasını kısıtlayan ya da engel olan ve bireyce sonlandırılan nedenleri anlatmaktadır (Karaküçük, 2005). Boş zaman faaliyetlerine katılım sağlamada bireylerin elde etmek istedikleri hedefleri ve beklenti düzeyindeki farklılıklar, etkinlik seçimine de yansımıştır. Genel anlamda bireylerin motivasyonlarına etki eden sebeplerin neler olduğu konusunda bilgi edinmeleri, bireyler açısından önemli bir husustur. Bu bilgiler bireylerin daha çeşitli boş zaman etkinliklerine katılımına imkân oluşturacaktır. Motivasyonun etkeni ile boş zaman etkinliklerine katılım bireylerin hayat kalitesi ve doyumunu düzeyinde bireylere ciddi katkılar sağlayacaktır (Soyer vd., 2017).

Araştırma konusuna ilişkin yapılan literatür taramasında Özsoy’un (2018) farklı branş öğretmenlerine yönelik yaptığı çalışması ve Güler’in (2017) Üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı benzer çalışma neticesinde her iki araştırmacı da bu alanda daha çok çalışmalar yapılmasını vurgulamışlardır. Bu bağlamda Karaman iline ilişkin ve benzer örneklem grubu ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Karaman ilinde yapılan bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda aktif olarak çalışmakta olan öğretmenlerin rekreasyonel faaliyetlere katılımlarına engel olan boş zaman engellerinin tespit edilmesi ve tespit edilen bu engellerin demografik değişkenlerle bağlantılı olup olmadığını belirlemektir.

Bu çalışma ile MEB bünyesindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin rutin olarak ihtiyaç duydukları ve iş hayatının getirdiği fiziksel-mental yorgunluğun iyileştirilmesi için gereken boş zaman aktivitelerine engel olan faktörlerin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Araştırma sonucunda ortaya çıkacak verilerin bu engellerin ortadan kaldırılmasına ve alandaki çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

Yapılan bu çalışma tarama modeline göre yapılmış nicel bir çalışmadır. Bu tür çalışmalar, herhangi bir konu veya bir olaya göre araştırmaya katılanların tutum, ilgi, beceri ve görüş gibi niteliklerinin tespit edilmesine çalışılan, çoğunlukla örneklem grubunun büyük olduğu araştırmalardır (Fraenkel & Wallen, 2006).

2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Karaman’da görev yapan toplam 3860 (<https://karaman.meb.gov.tr/>) öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılacak örneklem ise söz konusu evren içerisinde yansız bir şekilde basit rastgele örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleme 374 gönüllü öğretmenden oluşturulmuş ve basit rastgele örnekleme yönteminin belirlediği alt sınırı geçmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması

Öğretmenlere yönelik uygulanan araştırma anketleri toplamda 400 adet çoğaltılıp örneklem grubuna uygulanmıştır. Dağıtılan anketler tamamen gönüllülük ilkesine göre

doldurulduğundan anketleri alan bazı öğretmenler çalışmaya katılmamıştır. Bu bağlamda dağıtılan anketlerin 26 tanesinin geri dönüşü olmamış ve toplamda 374 örneklemin veri analizi yapılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecinde Alexandris & Carrol (1997) tarafından geliştirilmiş ve Türk kültürüne adaptasyonu Karaküçük & Gürbüz (2006) tarafından yapılan 27 maddelik ölçeğin kısa formu olan 18 madde ve 6 faktörlü Boş Zaman Engelleri Ölçeği (Kısa Form) ve 10 demografik sorudan oluşan fiziki anketler kullanılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizine, önce Boş Zaman Engelleri Ölçeği (Kısa Form) ve alt boyutlarının güvenilirliği Cronbach Alfa değerleri tespit edilerek başlanmıştır. Ardından araştırma sürecinde belirlenen 10 hipotezin hangi testlerle (parametrik – parametrik olmayan) test edileceğini belirlemek adına Boş Zaman Engelleri Ölçeği (Kısa Form) toplam skorlarının normal dağılıma uyup uymadığı çarpıklık ve basıklık değerleri incelenerek belirlenmiştir. Daha sonra her hipotez kendisine uygun istatistik test ile test edilmiştir.

2.5. Normallik İncelemesi

Normallik incelemesi, veri analizi için oldukça önemli bir adım olup analizde kullanılacak testlerin seçimini direkt etkilemektedir. Boş Zaman Engelleri Ölçeği (Kısa Form) toplam skoruna ait çarpıklık (-0,558) ve basıklık (1,619) değerlerinin -2 ile +2 arasında olduğu görülmektedir. George & Mallery’ye (2010) göre bir verinin normal dağıldığını söyleyebilmek için çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2, +2 aralığında olması yeterlidir. Bu durumda normallik varsayımı sağlanmış ve analizlere parametrik testler kullanılarak devam edilmiştir.

2.6. Etik kurul

Bu çalışmanın yapılması için Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Bilimsel araştırma etik kurulu tarafınca 21.03.2022 tarih ve 17-24 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır.

2.7. Araştırma izni

Öğretmenler üzerine yapılan bu çalışmanın ilgili valilik makamınca 31.03.2022 tarihli ve 46892831 sayılı oluru ile izni alınmıştır.

3. Bulgular

3.1. Güvenirlilik Analizi

Özdamar (1999) Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısına ilişkin değerleri şu şekilde sınıflamıştır:

0,00 < α < 0,40 ise güvenilir değildir,

0,41 < α < 0,60 ile güvenilirlik düşük seviyededir,

0,61 < α < 0,80 ise güvenilirlik orta seviyededir,

0,81 < α < 1,00 ise güvenilirlik yüksek seviyededir.

Tablo 1. Boş Zaman Engelleri Ölçeği (Kısa Form) ve alt boyutlarına ait güvenilirlik incelemesi

Boş Zaman Engelleri Ölçeği (Kısa Form)		Cronbach Alfa Değeri
		0,863
Alt Boyutlar	Madde Numaraları	Cronbach Alfa Değeri
Birey Psikolojisi	1-2-3	0,575
Bilgi Eksikliği	7-8-9	0,879
Tesis	10-11-12	0,843
Arkadaş Eksikliği	18-19-20	0,853
Zaman	22-23-24	0,682
İlgi Eksikliği	25-26-27	0,745

Boş Zaman Engelleri Ölçeği (Kısa Form) ve alt boyutlarına ait güvenilirliği incelendiğinde ölçeğe ait Cronbach Alfa değerinin 0,863 ile oldukça yüksek bir güvenilirlikte olduğu görülmektedir. Alt boyutlara ait Cronbach Alfa değerleri incelendiğinde ise değerlerin 0,575 (Birey Psikolojisi) ile 0,879 (Bilgi Eksikliği) arasında değişmekte ve kabul edilebilir sınırlar içinde oldukları görülmektedir.

3.2. Hipotezler

H_1 - Öğretmenlerin boş zaman engelleri, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

Cinsiyet değişkeni için yapılan t testi sonucunda $p=0,016 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetlerinin aldığı ortalamalar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

H_2 - Öğretmenlerin boş zaman engelleri, gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

Gelir düzeyi değişkeni için yapılan varyans analizi sonucunda $p=0,135 > 0,05$ olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin gelir düzeylerine ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

H_3 - Öğretmenlerin boş zaman engelleri, medeni duruma göre farklılık göstermektedir.

Medeni durum değişkeni için yapılan t testi sonucunda $p=0,182 > 0,05$ olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin medeni durumlarına ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

H_4 - Öğretmenlerin boş zaman engelleri, yaşa göre farklılık göstermektedir.

Yaş aralığı değişkeni için yapılan varyans analizi sonucunda $p=0,865 > 0,05$ olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaş aralıklarına ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

H_5 - Öğretmenlerin boş zaman engelleri, branşa göre farklılık göstermektedir.

Branş değişkeni için yapılan varyans analizi sonucunda $p=0,635 > 0,05$ olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin branşlarına ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

H_6 - Öğretmenlerin boş zaman engelleri, mesleki tecrübeye göre farklılık göstermektedir.

Mesleki tecrübe değişkeni için yapılan varyans analizi sonucunda $p=0,773 > 0,05$ olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki tecrübelerine ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 2. Cinsiyet değişkeni t testi sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t Testi		
Kadın	182	50,8791 ^b	7,37599	t	sd	p
Erkek	192	48,8229 ^a	8,97524	2,426	364,74	0,016

Tablo 3. Gelir düzeyi değişkeni ANOVA sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	382,245	3	127,415	1,867	0,135
Grup İçi	25246,108	370	68,233		
Toplam	25628,353	373			

Tablo 4. Medeni durum değişkeni t testi sonuçları

Medeni Durum	N	Ortalama	Std. Sapma	t Testi		
Evli	321	50,0561	8,12577	t	sd	p
Bekâr	52	48,4151	9,23228	1,337	372	0,182

Tablo 5. Yaş aralığı değişkeni ANOVA sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	50,786	3	16,929	0,245	0,865
Grup İçi	25577,567	370	69,129		
Toplam	25628,353	373			

H_7 - Öğretmenlerin boş zaman engelleri, sahip olunan günlük boş zaman süresine göre farklılık göstermektedir.

Günlük boş zaman süresi değişkeni için yapılan varyans analizi sonucunda $p=0,920 > 0,05$ olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin günlük boş zamanlarına ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

H_8 - Öğretmenlerin boş zaman engelleri, boş zaman süresi yeterlilik düzeyine göre farklılık göstermektedir.

Boş zaman süresi yeterlilik düzeyi değişkeni için yapılan varyans analizi sonucunda $p=0,025 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin boş zaman süresi yeterliliklerine ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

H_9 - Öğretmenlerin boş zaman engelleri, boş zaman değerlendirme güçlük düzeyine göre farklılık göstermektedir.

Öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirmedeki güçlük durumunu incelemek için yapılan varyans analizi sonucunda $p=0,001 < 0,01$ olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirmede karşılaştıkları güçlükleri nitelermeleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

H_{10} - Öğretmenlerin boş zaman engelleri, boş zaman zamanlarını değerlendirme çeşitliliklerine göre farklılık göstermektedir.

Boş zaman süresi değerlendirme şekilleri değişkeni için yapılan varyans analizi sonucunda $p=0,006 < 0,01$ olduğu

Tablo 6. Branş değişkeni ANOVA sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	297,550	6	49,592	0,718	0,635
Grup İçi	25330,803	367	69,021		
Toplam	25628,353	373			

Tablo 7. Mesleki tecrübe değişkeni ANOVA sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	77,117	3	25,706	0,372	0,773
Grup İçi	25551,236	370	69,057		
Toplam	25628,353	373			

Tablo 8. Günlük boş zaman değişkeni ANOVA sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	11,472	2	5,736	0,083	0,920
Grup İçi	25616,881	371	69,048		
Toplam	25628,353	373			

Tablo 9. Boş zaman süresi yeterlilik düzeyi değişkeni ANOVA sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	503,986	2	251,993	3,721	0,025
Grup İçi	25124,366	371	67,721		
Toplam	25628,353	373			

Tablo 10. Boş zaman değerlendirme güçlük düzeyi değişkeni ANOVA sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	976,896	2	488,448	7,351	0,001
Grup İçi	24651,457	371	66,446		
Toplam	25628,353	373			

Tablo 11. Boş zaman değerlendirme şekli ANOVA sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1230,608	6	205,101	3,085	0,006
Grup İçi	24397,745	367	66,479		
Toplam	25628,353	373			

görülmektedir. Öğretmenlerin boş zaman değerlendirme şekillerine ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

4. Tartışma

Karaman ilinde farklı branşlardaki öğretmenlerin boş zaman engellerini belirlemeye ve bu engellerin ortadan kaldırılabilmesi için alınabilecek önlemlere yönelik yapılan bu çalışmanın literatüre yönelik katkı sağlanması beklenmektedir.

Çalışmanın bulguları incelendiğinde; Tablo 2'ye göre öğretmenlerin cinsiyetlerinin aldığı ortalamalar arasında farklılık tespit edilmiştir. Kadın öğretmenlere ait ortalama ve erkek öğretmenlere ait ortalamadaki farklılığın, kadın öğretmenlerin lehine olduğu görülmektedir. Buna benzer sonuç literatürde de karşımıza çıkmaktadır. Bu alanda yapılan çeşitli çalışmaların bu hipotezi desteklediği görülmektedir. Özsoy (2018), farklı branşlardaki öğretmenler üzerine yaptığı çalışmada kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre boş zaman engellerinin daha çok olduğunu göstermektedir. Farklı bir çalışmada da Hudson (2000) boş zaman faaliyetlerine katılım noktasında erkekler ve kadınlar arasında çeşitlilikler olduğunu vurgulamıştır. Boş zaman etkinliklerinde yer alma noktasında kadınlar, erkeklere göre çok daha fazla engelle yüz yüze gelmektedir ve çoğu kadın, boş zaman faaliyetlerine katılmak için kendilerine yeterli olanak verilmediğini düşünmektedir. Henderson, Bialeschki, Shaw, & Freysinger, (1996) yaptıkları çalışmalarında kadın ve erkeklerin yaşantısında karşılaştıkları durumların birbirinden farklı olduğunu, bundan dolayı da boş vakitlerindeki meşgul oldukları faaliyetlerin de birbirinden farklı olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda ülkemizde boş zaman ve boş zamanı değerlendirme anlamında kadınların erkeklere oranla daha fazla engelle karşılaşmalarına sebep olan nedenlerin kadınların ev işleri, çocuğun bakımı gibi özel neden ya da kadınlara özel tesislerin ve güvenli rekreasyon alanlarının az olması gibi genel problemlerin olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3'e göre çalışmaya katılan grupları gelir düzeyi değişkenine göre incelediğimizde öğretmenlerin gelir düzeylerine ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiş olup öğretmenlerin boş zaman engelleri toplam puanlarının gelir düzeylerine göre değişiklik göstermediği de söylenebilir. Literatürdeki farklı iş kolları üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında Ekinci, Kalkavan, Üstün & Gürbüz (2014) yapmış olduğu "Üniversite Öğrencilerinin Sportif ve Sportif Olmayan Rekreatif Etkinliklere Katılmalarına Engel Olabilecek Unsurların İncelenmesi" isimli çalışmada, araştırmaya katılan bireylerin boş zaman engellerinin gelir seviyesine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Yapılan çalışma ile benzer olmayan bu sonucun, çalışmaların örneklem guruplarının farklı olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin henüz mesleki anlamda kendilerini gerçekleştirememiş ve ekonomik özgürlüklerini edinmemiş olduklarından dolayı, gelir seviyesi boş zaman engeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Birol (2014) Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesindeki memurlar üzerine yaptığı bir çalışmada rekreatif faaliyetlerin bireylerin hayat koşulları ve gelir seviyelerinin artışıyla birlikte faaliyetlere katılımın daha fazla ve bilinçli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ekonomik

nedenlerin rekreatif etkinliklere katılma seviyeleri üzerine etkisi, araştırmalar incelendiğinde gelir düzeyinin yüksek olduğu katılımcıların gelir düzeyi az olan katılımcılara oranla bu durumdan daha az etkilendikleri söylenebilir. Yapılan çalışma ile paralellik göstermeyen bu sonuçların yine örneklem grubunun farklı olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4'e göre öğretmenlerin medeni durumlarına ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu durumda öğretmenlerin boş zaman engelleri toplam puanlarının medeni durumlarına değişiklik göstermediği söylenebilir. Özsoy (2018) yaptığı çalışmada öğretmenlerin medeni hallerine göre boş zaman engellerinin bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaya baktığımızda kendi çalışmamızla paralellik göstermeyen bu sonuçların değişen yaşam koşulları, araştırma yaptığımız ilin kültürel yapısı ve katılımcıların evli-bekar oranının farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 5'e göre öğretmenlerin yaş aralıklarına ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olup boş zaman engelleri toplam puanlarının yaşa göre değişmediği söylenebilir. Dorul (2017) Antalya ilinde öğretmenler üzerine yaptığı benzer bir çalışmada boş zaman engellerinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Bu çalışmalardan hareketle boş zaman engelleri açısından düşünüldüğünde yaşlara göre farklı anlamlılık düzeylerinin olması her yaş döneminin niteliğinin farklı olması çocukluk, gençlik, yaşlılık dönemlerinin psikolojik, fizyolojik ve sosyal anlamda farklı yönelimlerinin olmasından dolayı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 6'ya göre öğretmenlerin branşlarına ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiş olup boş zaman engelleri toplam puanlarının branşa göre değişmediği söylenebilir. Özsoy (2018) benzer bir çalışmada boş zaman engelleri anlamında öğretmenlerin branşlarına yönelik anlamlı bir farklılığının olmadığı tespit edilmiştir. Branşa göre değişmeyen anlamlılık düzeyinin nedeni branşlara özel rekreatif etkinliklerin ve ortamların olmamasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Örneğin; Resim sergileri, tiyatro, spor tesisleri, kitap fuarları vb. gibi çeşitli branşlara özgü faaliyetlerin kısıtlı olması.

Tablo 7'ye göre öğretmenlerin mesleki tecrübelerine ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiş olup öğretmenlerin boş zaman engelleri toplam puanlarının mesleki tecrübelerine göre değişmediği söylenebilir. Elde edilen verilerin bu şekilde sonuçlanması mesleki tecrübe fark etmeksizin öğretmenlerin maddi gelirlerinin benzer olması aynı zamanda boş zaman sürelerinin eş zamanlı olmasından dolayı anlamlılık düzeyinin farklı olmadığı düşünülmektedir.

Tablo 8'e göre öğretmenlerin günlük boş zamanlarına ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiş olup boş zaman engelleri toplam puanlarının sahip olunan günlük boş zaman değişkenine göre değişmediği söylenebilir. Literatür incelendiğinde Koçak (2005) Akademik personel, idari personel ve öğrenciler üzerine yaptığı bir çalışmada rekreatif etkinliklere katılım noktasında vakit azlığını tüm grupların bir engeli olarak tespit etmiştir. Bu bağlamda çalışmaların paralellik göstermemesinin nedeni çalışmaların farklı coğrafyalarda yapılması ve farklı örneklem gruplarının seçimi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 9'a göre öğretmenlerin boş zaman süresi yeterliliklerine ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Literatürde benzer çalışmaya bakıldığında Afyon ve arkadaşları (2000) tarafından yapılan ve bu araştırmaya katılanların %56'sının yeterli boş vakitlerinin olmadığından dolayı boş zaman faaliyetlerine katılmadıkları belirtilmiştir. Bu çalışma ile yapılan çalışmada desteklenmiş olmaktadır.

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirmede karşılaştıkları güçlükleri nitelemeleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Köybaşı (2006) yaptığı çalışmada boş zamanı değerlendirme çeşitlerine bakıldığında bu çeşitlilik coğrafyaya göre değişmektedir ve hangi etkinliğin tercih edileceği bireyin fiziksel ve ruhsal durumuna, eğitim düzeyine, sahip olduğu yetenekleri ile olanaklarına göre değişiklik gösterdiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin de boş zaman değerlendirmede güçlük çekmelerinin nedenleri arasında boş zamanlarını değerlendirme çeşitleri anlamında bilgi ve beceri düzeylerinin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin boş zaman değerlendirme şekillerine ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Literatürdeki benzer çalışmalara baktığımızda; Yeniçeri, Coşkun & Özhan (2002), memurların boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını tespit edilmesi üzerine yaptıkları bir çalışmada, çalışmaya katılanların boş zamanlarını açık alanlarda, spor salonlarında ve evde geçirdiklerini belirtmişlerdir. Yapılan araştırma ile benzer sonuçların olduğu görülen literatür çalışmalarında genel olarak boş zamanların dinlenilerek, spor yapılarak ve sosyal ortamlara gidilerek geçirildiği görülmektedir.

4.1. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak yaptığımız bu araştırmada bireylerin boş zamanlarını değerlendirirken karşılaştıkları engeller ya da bireylerin boş zamanlarını nitelikli geçirmelerini engelleyen etkenler çalışmamızla ortaya çıkarılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin farklı sebeplerden ötürü boş zaman etkinliklerine katılmadıkları ve farklı sebeplerden ötürü engellendikleri yapılan bu çalışma ile ortaya çıkmaktadır. Çıkan bu sonuca göre demografik değişkenlerden; cinsiyet, günlük boş zaman süresi, boş zaman değerlendirme güçlük düzeyi ve boş zaman değerlendirme çeşitleri değişkenlerinin boş zaman engelleri anlamında anlamlı derecede farklılık gösterdiği görülmüştür. Elde edilen bu sonuçlar ile rekreasyon alanlarının artırılmasına yönelik iyileştirmeler yapılması, spor alanlarının artırılması, genişletilmesi ve daha nitelikli hale getirilmesi, boş zaman değerlendirme anlamında öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle ve çeşitli kurslarla bilinçlendirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Afyon, Y.A., Hazar, C.A. & Saygın Ö. (2000). *Öğretim Elemanları ve Öğretmenlerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerinin Araştırılması* 1.Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, Bildiriler Kitabı, Cilt. 2, Sporda PsikoSosyal Alanlar-Spor Yönetim Bilimleri, Ankara.
- Alexandris, K. & Carroll, B. (1997). An Analysis of Leisure Constraints Based on Defferent Recreational Sport Participation Levels: Results From a Study in Greece, *Leisure Sciences*, No:19, (1997), 1-15. <https://doi.org/10.1080/01490409709512236>
- Alexandris, K. & Carroll, B. (1997). Demographic Differences in the Perception of Constraints on Recreational Sport Participation: Results From a Study in Greece. *Leisure Studies*, 16(2), 107-125. <https://doi.org/10.1080/026143697375449>
- Bırol, S. Ş. & Karaküçük, S. (2014). Sportif Rekreasyon Uygulama Politikaları Üzerine Bir Araştırma, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16 (27): 80-86, 2014. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.32533>
- Dorul, E. (2017). *Milli Eğitime Bağlı Görev Yapan Öğretmenlerin Rekreasyon Etkinliklerine Katılımlarının ve Serbest Zaman Engellerinin İncelenmesi Antalya Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Antalya.
- Ekinci, N. E., Kalkavan, A., Üstün, Ü. D. & Gündüz, B. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Sportif ve Sportif Olmayan Rekreatif Etkinliklere Katılmalarına Engel Olabilecek Unsurların İncelenmesi, *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1),1-13, 2014.
- Fişek, K. (1998). *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünyada ve Türkiye'de Spor Yönetimi*, 2. Bası, Ankara: Bağırhan.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2006). *How to Design and Evaluate Research in Education*. (6. Baskı). New York: *McGraw-Hill International Edition*
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Güler, H. (2017). *Beden Eğitimi ve Spor Yükseköğretiminde Öğrenim Gören Öğrencilerin Boş Zaman Engellerinin Boş Zaman Motivasyonlarına Etkisinin Araştırılması Bartın Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı, Bartın.
- Henderson, K. A., Bialeschki, M. D., Shaw, S. M. & Freysinger, V. J. (1996). Both Gains and Gaps: Feminist Perspectives on Women's Leisure. *Both Gains and Gaps: Feminist Perspectives on Women's Leisure. Prime Book Box for Kids*.
- Hudson, S. (2000). *The Segmentation of Potential Tourists: Constraint Differences Between Men and Women*. *Journal of Travel Research*. <https://doi.org/10.1177/004728750003800404>
- Karaküçük, S. & Gürbüz, B. (2006). *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD)*, XII (2007), 1: 3 – 10.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon – Boş Zaman Değerlendirme*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Koçak, S. (2005). Perceived Barriers to Exercise Among University Members. *Journal of the International Council for Health Physical Education, Recreation, Sport and Dance* 41(1), 34-36.
- Köybaşı, N. (2006). *Boş Zaman Sosyolojisi ve Boş Zamanları Değerlendirme Aracı Olarak Dinlenme Turizmi ve Kültür Turizmine Katılan Yerli Turistlerin Karşılaştırmalı Sosyolojik Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Eskişehir.

- Milli Eğitim Bakanlığı. "Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü" <https://karaman.meb.gov.tr>, Erişim Tarihi: 10 Haziran 2022.
- Özdamar, K. (1999). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi*, Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Özkalp, E. (1997). *Davranış Bilimlerine Giriş*, Yayın No: 1027, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Özsoy, O. (2018). *Sincan İlçesinde Beden Eğitimi, Müzik ve Görsel Sanatlar Branşlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Boş Zaman Engellerinin İncelenmesi Sincan İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı, Bartın,
- Soyer, F., Yıldız, N. O., Demirel, D. H., Serdar, E., Demirel, M., Ayhan, C. & Demirhan, O. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımlarına Engel Teşkil Eden Faktörler İle Katılımcıların Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Journal of Human Sciences, 14(2), 2035-2046. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.4647>
- Yeniçeri M., Coşkun B. & Özkan H. (2002). Muğla İl Merkezindeki Memurların Boş Zaman Değerlendirme Eğilimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, *Muğla Üniversitesi, SBE Dergisi*, 7, 1-20.